

Potřebujeme proroky?

Proroci jsou pro dnešní svět k smíchu. Máme rozhlas, tisk a televizi, média mají zase pohotové komentátory. Tak, na co proroci?! V církvi jsou občas proroci tabu, prý je už z nebe zrušili. A pokud jsou, pak v současném křesťanském podání jsou proroci jako předpovědači budoucnosti, vizionáři, kteří přinášejí těžko srozumitelný vzkaz potřebující dalšího výkladu. Je to tak správně?

V podání Staré smlouvy by prorokem měl být člověk, jehož slovo se prostě splnilo, neměl vyprávět sny, ale jasná slova, podle kterých se lidé řídili.¹ V Nové smlouvě, tedy po Kristu, mají proroci přívlastek *srozumitelnosti*. Když už něco říkají, pak to nepotřebuje dalšího výkladu. Proto mají křesťané toužit po proroctví.² Přirozeně tedy říkáme prorok tomu, kdo vezme biblický text, mluví o Mojžíši či třeba Epařovi a my víme, že nejenom objasňuje biblický text, ale mluví o nás a o našem životě. Především je mu dobře rozumět, nebo se jej můžeme zeptat, vyjasňovat si. Nikdy doplňovací otázky neodmítne. Kdo odmítne a zřídá se odpovědnosti, ten neví o čem mluví. A dalším rysem proroctví je, že proroctví *dává střízlivou, ale jasnou naději*. Křesťanští proroci nejsou proroky zkázy, ale naděje. S nimi je možné najít východisko.

Potřebujeme tedy proroky? To je otázka, která jde hlouběji, ke každému z nás. Je to otázka pro lidské srdce. Jeremjáš si asi často říkal, že je zbytečným. Proto Jeremjáš svá léta služby počítá. Devatenáct let za Jóšijáše, čtyři za Jójakíma, celkem dvacet tři let služby proroka. Ale lidé Jeremjáše vůbec nepotřebovali. Neposlouchali proroctví a nepřemýšleli nad ním. Taky u nás je to kolorit ročních období - Vánoce, Velikonoce, Letnice (tedy dovolená). Taková samozřejmost, že pan farář je u oltáře. Ale nasloucháme tomu, co se říká? Potřebujeme jej? A potřebuje on proroky? Jeremjáš prorokoval to, co jsme četli, v roce 605. To znamená, že ve službách národu, který moc, téměř vůbec neposlouchá, bude ještě dlouhých sedmnáct let.

¹ Slovo, které se stalo k Jeremjášovi o všem judském lidu ve čtvrtém roce vlády judského krále Jójakíma, syna Jóšijášova (*byl to první rok vlády babylonského krále Nebúkadnesara*), ² a které prorok Jeremjáš mluvil ke všemu judskému lidu a ke všem obyvatelům Jeruzaléma: ³ Od třináctého roku vlády judského krále Jóšijáše, syna Amónova, až dodnes, těchto dvacet tři let, stávalo se ke mně Hospodinovo slovo. Mluvil jsem k vám, stále znovu jsem mluvil, ale neposlouchali jste. (Jeremjášovo proroctví 25:1-3)

Poskládejme si ještě jednou krále doby Jeremjášovy: **Jóšijáš**,³ král reformátor (640-609 před Kristem), měl nejstaršího syna Jochanana (nevíme o něm nic), po smrti otcově

¹ Viz: Kniha Deuteronomium 13 a také a především 18:18-22, kde je toto: "Ustanovím jim proroka z jejich bratří jako *jsi ty*. Dám svá slova do jeho úst a poví jim všechno, co mu přikáži. I stane se, že toho, kdo neuposlechne má slova, která promluví v mém jménu, toho sám povolám k odpovědnosti. Ovšem prorok, který by jednal povýšeně a mluvil v mém jménu slovo, které jsem mu promluvit nepřikázal, anebo by mluvil ve jménu jiných bohů, takový prorok zemře. Možná si v srdci řekneš: Jak poznáme slovo, které Hospodin nepromluvil? To, co promluví prorok v Hospodinově jménu a nestane se to, *jestliže* se to slovo nenaplní, nepromluvil to Hospodin. Ten prorok to řekl v domýšlivosti; neměj z něj strach."

² Viz: 1. dopis do Korintu 14:1-25, 3. verš říká "Kdo však prorokuje, mluví lidem k budování, povzbuzení a útěše."

³ Viz: 1. Kniha Paralipomenon 3:15-18, kde je: "Jóšijáš, Synové Jóšijášovi: Prvorozený Jójchanan, druhý Jójakím, třetí Sidkijáš, čtvrtý Šalúm. Synové Jójakímovi: Jeho syn Jekonjáš a jeho syn Sidkijáš. Synové Jekonjáše, vězně: Jeho syn Šealtiel, Malkíram, Pedajáš, Šenasar, Jekamjáš, Hóšama a Nedabjáš."

nastoupil **Joachaz** (nejmladší syn Jóšijášův, říkali mu Šalúm, ale kraloval jen 3 měsíce roku 609), po něm byl dosazen Eljakím, přejmenovaný faraonem na **Jójakíma** (609-598 před Kristem) Byl vazalem Nékovým a farao Néko pak prohrál s Nebúkadnezarem (605-562 před Kristem) a tak sloužil Nebúkadnezarovi, jeho vazalem byl tři roky (604-602 před Kristem) pak se vzbouřil.⁴ Pán Bůh proti němu poštlal všechny sousedy. V prosinci 598 před Kristem byl Nebúkadnezarem zajat a v bronzových řetězech odveden do Babylóna. (Jójakím tam sice nezemřel, přišel domů, ale byl *pohřben jako osel*, viz Jeremjášovo proroctví 22:19) Tři měsíce vládl **Jójakín** (Konjáš a nebo Jekonjáš) syn Jójakímův,⁵ 16. března 597 šel také do Babylóna, byl zajat a s ním odešla do vyhnanství elita Judy. (Z vězení pak byl po smrti Nebúkadnezarově propuštěn, roku 561 před Kristem. Umírá v Babylóně jako dvořan.) A poslední král, třetí syn Jóšijášův, král **Sidkijáš** kraloval až do konce království Judského, tedy zase jedenáct let (597-587/6 před Kristem).

⁴ Hospodin vám posílal všechny své otroky proroky, stále znovu *je* posílal, ale neposlouchali jste a nenakláněli jste ucho, abyste slyšeli. ⁵ Říkali: Odvráťte se každý od své zlé cesty a od svých zvrácených činů a budete bydlet v zemi, kterou Hospodin dal vám a vašim otcům od věků až navěky. ⁶ Nechodte za jinými bohy, abyste jim sloužili a klaněli se jim. Nezlobte mě dílem svých rukou, a neudělám vám *nic* zlého. ⁷ Ale neposlouchali jste mě, *je* Hospodinův výrok, *jen* abyste mě ke své *vlastní* škodě rozzlobili dílem svých rukou. (Jeremjášovo proroctví 25:4-7)

Jeremjáš neprorokoval sám. Před ním i za něj působilo více prorockých hlasů, některé máme v Bibli zachovány, některé ne. Tak například víme, že působili: Sofonjáš (asi 640-621 před Kristem), Nahum (asi 663-612 před Kristem), Abakuk (asi 612-588 před Kristem)⁶ Obsah jejich poselství byl dost podobný: a) Odvráťte se od zlé cesty... b) Nechodte za jinými bohy... c) Nezlobte, nedrážděte mne dílem svých rukou. Tak to vypadá téměř vždy. Člověk si umane že půjde, jak se mu zlíbí, pak něco uctívat musí, nu a nakonec pak podle toho jedná (všimněte si: "dílo rukou" zmiňuje 6. i 7. verš). Výsledek je tedy "dílo rukou", to je celý život bez spravedlnosti a práva. To, co je za námi. V útlaku okolí, zvláště slabších, v nespravedlnosti a necitlivosti k celému stvoření. Někdo by mohl tvrdit, že proroci jsou levicoví a že ti, kdo je stále připomínají, jsou jasní levičáci. Ale to je zmatené vnímání. Sociální citlivost je projevem velice konzervativního myšlení a nemá nic moc společného s moderním politickým socialismem. Ostatně, křesťanská zbožnost je politicky nezařaditelná.

⁸ Proto takto praví Hospodin zástupů: Protože jste neposlouchali má slova, ⁹ hle, pošlu a vezmu všechny severní čeledě, *je* Hospodinův výrok, *pošlu* i pro svého otroka, babylonského krále Nebúkadnesara, a přivedu je proti této zemi, proti jejím obyvatelům i proti všem těmto okolním národům. Zsvětím je zkáze a učiním je *předmětem* hrůzy a úžasu a věčnými troskami. ¹⁰ Odstráním od nich hlas jásotu i hlas radosti, hlas ženicha i hlas nevěsty, zvuk ručních mlýnků i světlo lampy. ¹¹ Tato celá země se stane troskami, hroznou pustinou, a tyto národy budou sedmdesát let sloužit babylonskému králi. (Jeremjášovo proroctví 25:8-11)

⁴ Viz: 2. Kniha Královská 24:2-6

⁵ Viz: 2. Kniha Královská 24:8nn

⁶ Databáze: Archeological Study Bible, Zondervan 2005

Severní čeledě nezahrnují jen ty, kteří geograficky přišli ze severu. Nebúkadnesar fakticky nepřišel ze severu, ale spíše z východu. Jistě nebyli ze severu ani Pelištejci, Amónovci a Moábci, prostě všichni, kteří se horlivě podíleli na devastaci národa Izraele. Sami pak na svůj podíl později doplatili. Odvěký nepřítel Izraelců, Pelištejci, zanikají úplně. Překvapivě titulovaný otrok, tedy služebník Boží Nebúkadnezar, vykoná službu, ke které jej Pán Bůh potřeboval. I zlo se musí sklonit a posloužit Božím záměrům, ale nikdy se nedá říct, že Bůh je z podstaty zlý. Rovnováha mezi lidským svobodným rozhodnutím pro svévoli, Božím potvrzením lidské volby a Božím svrchovaným rozhodnutím dodržet své slovo a zachovat věrnost, je nepostřehnutelná. Sedmdesát let služby zlu.⁷

¹² Stane se, že až se naplní sedmdesát let, navštívím s *trestem* za jejich vinu babylonského krále i ten národ — je Hospodinův výrok — i chaldejskou zemi a učiním ji navěky zcela opuštěnou. ¹³ Přivedu na tuto zemi všechna svá slova, která jsem o ní promluvil, všechno, co je zapsáno v této knize, jak prorokoval Jeremjáš o všech národech. ¹⁴ Vždyť i je *samé* zotročí mnohé národy a velcí králové. Odplatím jim podle jejich skutků a podle díla jejich rukou. (Jeremjášovo proroctví 25:12-14)

A po sedmdesáti letech⁸ jsou “služebník Hospodinův” Nebúkadnesar a jeho potomci za svou vinu najednou trestáni. Je to projev Boží nestálosti? Může Bohu pak člověk věřit? Může, pokud chce konat dobro. Nemůže, pokud chce prosazovat sebe. Úspěch a vítězství ještě nic neznamena. Nebúkadnesar byl velice úspěšným. Pán Bůh nechá vyhrát Nebúkadnesara, dokonce mu k vítězství pomůže tím, že Judské království nebrání. Může se Nebúkadnesar těšit, že “má” Pána Boha na své straně? Nemůže. Peršané v roce 539 ukončili Babylónské království a dějiny se píšou zase jinak. Jen v jedné věci není žádná změna. Pán Bůh potvrdí svou věrnost Izraeli a slibům, které přinesl i Jeremjáš! Jeho sliby jsou stálé, vrací se k nim!

Otázky k debatě:

1. Potřebujeme proroky? Jestlipak jste někdy prosili za to, abyste mohli prorokovat? Že jste se báli? A čeho?
2. Jaké rysy má proroctví v křesťanské církvi? Jak jej poznáme?
3. “Nevypočítatelný Bůh!” a oproti tomu “Bůh, se kterým můžeme počítat” Jak byste popsali tyto dva rysy Hospodina?

⁷ Edomitě a Pelištejci se při vysídlení Judska směrem do Babylónie (roku 586 před Kristem) snažili nepomáhat Judejcům, kteří se k nim utíkali o pomoc, ale naopak je vydávali Babylóňanům a osídlovali opuštěná místa. Sami ale nevěděli, že jejich čas přijde. V roce 553 před Kristem padli také do rukou Nabonida, posledního krále babylónského, vládnoucího 556-539 před Kristem...

⁸ Sedmdesát let se počítá typicky židovsky: Nejprve se zaokrouhluje... A pak se počítá několikerým způsobem. Třeba od roku 605 (nástup Nebukadnesara a pád Néka) až po rok 539/8 před Kristem, tedy pádu Babylónské říše. Nebo se počítá jinak: od roku 586/7 (zničení chrámu) do roku 516/5, kdy byl posvěcen Zerubábelův chrám...